

ELLENZÉK

POLITIKAI ES TÁRSADALMI NAPILAP.

Szerkesztői iroda
Kossuth Lajos-utca (Máriátfy-ház),
hová a lap szellemi részét megillető közle-
mények intézendők.

Az „Ellenzék” előfizetési díja:
Egész évre 32 korona.
Félévre 16 korona.
Negyedévre 8 korona.
Égy hóra 3 korona.

Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és
ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadóhivatal:
Köszövény, Szentegyház-utca 22.
Egy négyszögcentiméternyi hirdetései ár
8 fillér. Gyárosok, kereskedők és iparosok ár-
kedvezményben részesülnek.

Reklam sora 2 korona.

Hivatalos közlemények sora 5 kor

Nyilttéri cikkek garmond sora után
40 fillér fizetendő.

Kivándorlás.

(Három cikk.)

III.

A fiumei kikötőben megjelent a Cunard-Line és magyar kivándorlókat keresett, hogy átszállítsa New-Yorkba. Eleintén alig volt utas. Hirlapjaink ujdonsági rovatai azonban fölemlítették a Cunard-Line hajójának Fiumében való megjelenését.

Két hét múlva megint megjelent egy hajó. Ennek már a tetszetős Kárpáthia nevet adták. Hirlapjaink regisztráltak az eseményt. Leirták a hajó nagyságát, berendezését, lőerejét, mérti föld-sebességét. Dicsérték az ellátást. Az utasok szaporodtak.

Azóta minden két hétben megjelent egy-egy hajó. Valamennyiről olvasunk a lapokban. Különös. En láttam Fiumében angol, német, belga, olasz kolosszusokat érkezni, rakodni, elindulni; valamennyinek volt közgazdasági jelentősége és ezekről egy betűt sem irtak lapjaink. Hanem a Cunard társaság hajóiról bezzeg irtak. Vajon mi az oka?

Hirlapjainkban állandóvá lett a kivándorlói rovata. Ma ezt irták meg, holnap azt. A kivándorlottak sorsát többé-kevésbé rózsás színben tüntették föl. Olvasni lehetett, hogy milyen sok pénzt keres ott a munkás; hát még a nőcseléd! Szakácsnék figyeljétek! Az amerikai nők élnék-halnak a porköltért, gulyásért, tojásért. A havi bér 60 dollár, sőt 80 is. A szobaleány ott nem egyszerűn fraj, hanem valószínűs kisasszony. Majdnem barátnője az urnőknak. Felolvasás is történt. Megható hazafiság. P. ur ájtott a tengeren, hogy felolvasást tartson arról a nagy jólétről, melynek a kivándorlott örövend. Ez az ur rópiratot is adott ki.

A menetjegy-iroda kivándorlói osztályt létesített. Díjmentesen adnak ott felvilágosításokat. Megkapod a hajó rajzát; a szalonnak, pipázónak, étkezőknek, hálótermeknek fényképeit; az étl.pot vasárnap reggeltől szombat estig. A tót napszamos reggelit, lunchot, dínert, soupé-t kap. Théát, kávé, mézet, vaját, mormolade-ot, levest, halat, rákot, beafsteakot, zöldborsót, szárnyast, pudingot, csemegét, vörös és fehér bort, sört, likört, jeges vizet, olvasmányt, ingyen orvost, zongorát.

Ha olyankor érkezik a tót Fiuméba, mikor nics hajó: elszállítják ingyen vasuton Amsterdámba vagy Liverpoolba és ott hajózzák be. Fiumében palotát építenek azok számára, kik a hajóra várnak és ott ingyen ellátásban részesülnek. A palotában lesz társalgó, dohányszoba, étterem, játékszoba, biliárd, olvasóterem, írószoba. Bizonyára flirtelő

fülkék, árnyas lugasok is lesznek bizalmas csevegésekre berendezve. Mindezt potom 160 koronáért kapja meg Jantyk Mityu.

És mindez a kormány felügyelete és támogatása mellett történik.

A lunard — Line-t az Adria hozta Fiuméba. Kéz-kezet mos. A kormány megbizta az Adriát, az Adriai megbizta a Cunard-ot. Az üzlet jó lehet. Mindig jól jövedelmez az olyan üzlet, mely a tömeg nyomorának kizsákmányolására van alapítva. Az üzleti forgalomról némi fogalmat szerezhetünk, ha meggondoljuk, hogy tavaly kétszázötvenezer ember vándorolt ki. Százhatvan koronájával kitesz a forgalom 32 millió 800 ezer koronát. Ebből jut is, marad is.

Hogy mennyi juthat, arról is beszélhetünk. Valami Misster nevű német vállalkozó ugyanis „Központi Irodát” áhajt Budapestten felállítani. Célja versenyt csinálni a Cunard-Linenak és Bruchma, Antwerpen, Hamburg felé terelni a kivándorlást. Szándékait egy Promemoriában fejt ki, melyet a kormányelnökhöz intézett. Ez is 160 koronáért szállítja fejenként az élő emberhust. De minden fő után hajlandó a kivándorlói alappa 10 koronát fizetni, tehát kétszázézer fő után két milliót és ezenkívül, tekintet nélkül a kivándorlók számára, évenként kétszázötvenezer koronát.

Bizonyára ez a német emberhushereskedő így is megkapja a maga polgári hasznát — vagyis a tíz százalékot — a mi 32 milliónál nem éppen csekélység. Mivel pedig az Adria-Cunard nem fizeti a 10 koronákat: ennél fogva évi jövedelme kerek számban 5 millióra tehető.

Ezt az úzérkedést azzal is támogatja a kormány, hogy a Cunard-nak harmincezer kivándorlót biztosított. Ennek az ígéretnek gyalázatosságát a nyelv szegénysége miatt nem tudom jellemezni. Ime a magyar kormány, mint emberhush szállító cég.

A német hajózási vállalatok féltik az eddig élvezett konczot. Tehát féltelen versenyt indítottak a Cunard ellen. Ennek a merőben tisztességtelen versenynek a Missler ur promemoriája csak egy kis részletét képezi. Foly az árlejtés. bből az is bekövetkezik, hogy a kivándorlói áradat az olcsóbb német mederbe terelődik, minél fogva a Cunard-nak nem lesz utasa. Ugy, de a kormány biztosított harmincezer utast, fejenként 160 koronával. Szép napra viradunk, ha majd tüsen hajózik el Fiuméből a Kárpáthia s ezért a kis kirándulásért kéthetenként megkapja a harmincezer utas után járó 4 millió 800 ezer koronácskát. Ha ez így ismétlődik évenként huszonhatszor — mert ennyi két hét esik egy évre, akkor a biztosítási összeg 124 millió 800 ezer koronára rugna.

Vajon mi nagyobb a magyar kivándorlás szervezésénél: az örültség-e, vagy a gonoszság?

Bartha Miklós.

A költségvetés betérjesztése. A félhivatalos jelentése szerint Lukács László pénzügyminiszter az új éllésszak legelső ülésének egyikén fogja az 1904. évi költségvetést betérjeszteni. Ugy politikai, mint pénzügyi körökben a pénzügyminiszter ez alkalommal kifejtendő exposita elé érdeklődéssel néznek, különösen mióta a pénzügyminiszter lemondásának híre jár.

A delegációk. A bécsi külügyi hivatal közlése szerint a delegációkat e hó 14-ikére hívják egybe Bidaestre.

A képviselőház összehívása. Tisza István gróf miniszterelnök tegnapi átiratban értesítette az országgyűlés mindkét házának elnökeit, hogy ő felség az országgyűlés harmadik ülészkakát szombatra, e hó 7-ére hívta össze. Ennek következtében e hó 7-én mindkét ház ülést tart.

A szombati ülésen felolvasztatik az a királyi leirat, amely megnyitja a jelenlegi országgyűlési ciklus harmadik ülészkakát (ugyanaz történik ugyaazon a napon a 16-rendi házában is). A képviselőház ezután több ülésen megválasztja a lét alelnököket, a jegyzőket, megalakítja a bizottságokat s végül — ha sikerül — megválasztja a kvóta-küldöttséget és a delegációkat.

Ennél több munká egyelőre — mint értesülünk — nem fog éezeni s nem is fog összeülni mindaddig, míg a delegációk be nem fejezték működésüket és míg a király Budapestten időzik. Csak ez után, tehát legkorábban május végén vagy június elején ül ismét össze és csak akkor terjesztik be az idei költségvetést. Így reszt a képviselőház megint egy hónapot drága idejéből, holott — Tisza István gróf saját panasza szerint — rengeteg dolgozni valój van még ebben az esztendőben. Az idei költségvetés, a beruházási javaslat, a kiegyezési javaslatok, a külföldi szerződések, védtörvény revíziója, a a Cunard-szerződés, egy csomó fizetésrendezés és belkormányzati törvényjavaslat és a többi és a többi.

Hanem persze: mior a tisztességes ellenzék kötelezőszerű kritikát gyakorol a kormányzat ténykedéséről, akkor Tisza István gróf fölháborodva azzal vádolja, hogy poosékolja a drága időt, holott annyi sürgős és fontos elvégezni valja volna a törvényhozásnak. Mikor pedig maga Tisza István gróf elbukja a felelősségre vonatás elől és tetszése szerint pihentti a képviselőházat párturalmi érdekből: akkor ez rendjén van, akkor Tisza nem poosékolja a drága időt. Hja, paraszt, ez más! Egyébként ide ígtat-hatjuk, hogy a szabadelvi párt ismét Pellitzsch Arthur bárót és Jakabfi Imrét fogja alelnökökül jelölni.

Városok pénzügyi helyzete.

A Városok Közlöye kimutatást közöl arról, hogy milyen a iagyar városok pénzügyi helyzete. E szent Debreczen város ingatlanainak 56.629,73 korona az értéke. Ezzel szemben adóssága 10.445,676 koronát tesz ki. A kimutatásból kitetszik, hogy adósság és ingatlan közt elegkedvezőbb arány Debreczen javára mutatkozik, amennyiben

Debreczen adósságát ingatlanainak vagyonértéke öt egész és három tizedszer mulja fölül. Szabadka vagyona 4-8-szor nagyobb adósságainál. Szegednek kétszer annyi vagyona, mint adóssága van. Éppen így áll Győr, Hódmezővásárhely, Komárom, Szatmár. Ingatlan vagyon és tartozásban hozzávetőleg egyensúlyt tart Kassa, Baja, Pécs, Kolozsvár, Sopron, Nagyvárád, Pozsony és Arad. Passzív mérleget mutat föl Pancsova, Kecskemét és Marosvásárhely, amely városokban a tartozás az ingatlan vagyont meghaladja.

A városok anyagi helyzetét a következő táblázat tünteti föl:

A város neve	Adósságának összege koronákban	Ingatlanainak értéke koronákban	Községi pótdó o-ban
Kassa	7972660	11994694	64
Baja	1793080	2506090	79
Zombor	1648000	5488598	50
Temesvár	4847674	8983180	35
Kolozsvár)	8089911	9826859	62
Debreczen	10445676	56629793	385
Ujvidek	1570800	4977237	60
Szeged	19805292	35007564	50
Selmeczbánya)	1564000	2490090	78
Győr)	5934400	9186436	58
H.-M.-Vásárhely)	2773282	5493695	66
Pécs	6640414	9726442	55
Sopron	6718000	6920854	64
Versce	2697000	7018595	75
Komárom	2000000	3582816	83
Pancsova	2947000	2334687	80
Nagyvárád)	7604600	10312276	47
Szabadka	7525000	35078935	53
Pozsony)	9831201	13780462	30
Kecskemét)	12574000	8678814	15
Marosvásárhely)	2070000	1869650	83
Szatmárnémeti	3769000	8597685	84
Arad)	6512610	7878385	61
Összesen kb.	140000000	280000000	626

1) Konvertálás folyamatban. — 2) Törzsvagyonból konvertáltatott. — 3) Konvertálásra kedvező ajánlatot nem kapott. — 4) A Pesti Hazai Első Takarékpénztárnál konvertálta. — 5) A Takarékpénztárak Központi Jelzálogbanknál konvertálta. — 6) Elfogadható ajánlatot nem kapott.

A háboru.

Ujabb japán győzelem.
Az oroszok visszavonulása.
Felkelés az oroszok ellen.

Döntő ütközet előtt.

Kina.

Korupatkin orosz hadvezér Port-Arthur egész lakosságát Mukdenbe szállíttatta s ezzel bevallotta, hogy a Mandzsúországi déli részét elveszítettnek tekintik. El is vészett, mert a mit tegnapelőtt magánértesülés alapján jeleztünk, azt ma már félhivatalosan is megerősítik: Niucsvang szintén elesett.

A japánok tehát a Jalu felől és Niucsvang felől egyszerre vonulnak fel s ezzel hatalmukban van az egész Liatung félsziget a Port-Arthurba vezető vasut déli részével együtt. A két japán sereg egyesülve tíz nap alatt

ez. Hanem az az erős zsinegekből csinált széles öv is, a mit telis teledele aggnak szarvaspatákkal, kisebb kagylókkal, hogy azok azután derekuknak tolytonos hajtogatásával folyvást csilingeljenek. Nincs annál szebb zene a világon; már tudniillik a moxók szerent. Legálább így mondja Eder Xaverius Ferencz.

De talán nagyon is visszaéltem már tisztelt olvasóm türelmével, ha utazónk könyvének csupán némely részletére terjeszkedtem is ki. Azt, mi a munkának tudományos becsét megadja, a nagy gonddal s önálló tanulmányok alapján szerkesztett térképét, valamint az ország természeti viszonyainak alapos és lényegében ma is helyes ismertetését mellőzöm. Részemről örvendenék, ha e kis vázlatnál sikerült csak valamenyire is csökkentenem azon balvéleményt, mintha a XVIII. század magyarjai nem törődtek volna a haza szük körén túl levő ismeretekkel. Mentül beljebb hatolunk a mult század irodalmának történetébe, annál több jeles nevet fogunk ott találni s ezek közt a legtöbb olyan, a melyet csak azért nem emleget ma korunk, mert változott az irodalom közege, a nyelv: magyar lett, a deák helyett. S hála Istennek, hogy az lett! Ez azonban még nem ok azok elfeledésére, kik a kor divatjához képes latinul terjesztették ugyan az ismereteket, de azért mégis a nemzeti műveltség apostolai voltak.

A szép ikrek.

A Lady Vale szerzőjétől.

Fordította: Amica.

(55.)

(Folytatás.)

Egy időre a jegyesek el voltak válvá. Lord Lockwood olyan ígéreteket tett, melyeket nem akart megsejgni és Lady Monk öszi látogatásainak a terveit megcsinálta mielőtt az eljegyzés megtörtént tényvé vált.

Mukden alatt táborozhatik s előrelát-ható, hogy ott is lesz a második s talán végérvényes döntő ütközet.

A japán győzelem.

Tokio, máj. 4.

A Jalu mellett vívott ütközetben a japánok rendkívül fontos vezérkari okmányokat és temérdek hadiszert zsákmányoltak. A japán lőszerek mindig a tisztelket vették észbe s így történt, hogy rövid idő alatt több csapat parancsnok nélkül maradt. Az oroszok legnagyobb része megfutamodott. Megerősítik azt a hirt, hogy az esetetek közt van Kostolinski tábornok.

London, máj. 4.

A Daily Express és a Daily Chronicle mai reggeli számukban egybehangzóan jelentik, hogy a japánok tegnap elfoglalták Niucsvangot.

A Daily Express távirata Sanghaiból jött, ahová Wejhájwejből érkezett a japán győzelem híre. El távirat szerint a japán hadtest Jöngkapnál partra szállott és rövid ideig tartó, de elkeseredett küzdelem után bevette Niucsvangot. A japán flotta elősegítette a partraszállást és a merész vállalkozás sikerült.

A Daily Chronicle Csifuból kapta a táviratot, amely csak annyit jelent, hogy Niucsvang a japánok kezére jutott, az oroszok visszavonultak, hogy a vasutvonalakat védelmezzék.

A Daily Chronicle tokiói tudósítója táviratozza, hogy az oroszok Phöng-hangcsöngnél elfoglalt hadállásaitak feladják részben azért, mert az tarthatatlan, részben mert az orosz sereget a Jalunál szenvedett vereség demoralizálta.

Ujabb döntő ütközet előtt.

Páris, május 4.

Szentpétervárról jelentik, hogy a Bajkál-tavon ismét sürű a csapatszállítás. Egy kozák divízió, amely Stössl és Smirnov 35.000 emberéből áll, védi a Kvangsung-félszigethez vezető utat. Liaojang mellett legközelebb döntő ütközet készül.

Felkelés az oroszok ellen.

London, máj. 4.

Az oroszok ellen általános felkelés van készülóban, a melyet mandzsu hivatalnokok szítanak. Kunguz bandák az oroszokat a japánok elől való visszavonulásuk alkalmával megakarják támadni. Alexejev tengernagy a tatár tábornoknak tudtára adta, hogy számos orosz katona dezertált és felhívta, hogy a szökevénynek nevét jegyezzék fel. Mandzsuriai parasztok ezrei csatlakoznak titokban a rablóbandákhoz.

Kina magatartása.

Páris, május 4.

Zuanpaoti kínai rezidens a „Temps” egy munkatársa előtt akként nyilatkozott, hogy a japánok irányában nagy a rokonszenv Kínában, ellenben tagadhatatlan, hogy

TÁRCZA.

Egy délamerikai magyar hittérítő.

— Eder X. Ferencz. —

— Irta: Márki Sándor. —

(Vége.)

Nagyon sok kérője akad a lánynak, ki jó csicsát készít; más különben a házassulandó ifjú csak annyit kíván jövedőbelijétől, hogy meg tudja félsüni és kenni a haját s hogy mindig kedveskedhessék neki egy kis kukoricalepények és magának évenként egy ruhát férczel össze, ha ért az arcz-festéshez, végre pedig ha jó vaskos: biztosra foghatja bármely moxó delnő, hogy a kőrök körül fogják rajongani. S „6” rendesen azt választja, ki ügyes vadász és halász; a sötétbarna testzinű gavallér pedig épen ellenállhatatlan. A lány semmit sem vis a házhoz, mely — kivált kezdetben — a szűkség tanyája. Évés, ivás, vigásd nélkül történik meg a lakodalom. Esketés után a menyasszony hátra veszi csekély batyuját, beállit ura házához s öt alig üdvözölve, elkészíti legkedvesebb eledelet. Ez a lakodalmi ünnepély. Szeretettel alig vagy épen nem éreznek egymás iránt s az ödvögyözés nem sokáig tűrik. A szeretetet nem erősíti a sok gyerek s nem csökkentti a kevés. Ha sok, majd eltartja a pap: s egyik-másik férfiú még örül is a soknak, mert pl. a csirigvan-moxók törzsénél az a szokás, hogy a családí öröm bekövetkezése után férjem uram ágyba fekszik, sohajtozik abban pár hétig keservesen, míg a boldog anya sürgő-forog és minden munkát elvégez a ház körül.

A kiben ilyen nagy a türelem érénye, világos, hogy haragot sem igen tarthat. Ha valakin mégis megiesik, hogy összevesz a má-

sikkal, alszik egynehányat erre az eseményre s a legközelebbi nagy ünnepig a haragnak semmi jelét nem mutatja. Akkor azután barátságos beszélgetés és borozgatás, akorom mondani: csicsásgázgatás közben a sértett fél odaszól a sértőnek:

„Emlékszel-e, hogy pár hónappal ezelőtt kérésemet megtagadtad?”

„Emlékszem bizony — felel ez; — de hát azt gondoltam, csak tréfálsz.”

„Nos — mosolyog rá a sértett fél, — én nem tréfáltam s most megbüntettek arajtam esett sérelem miatt!”

„Jól van, no. Hát birkozunk meg.”

Ezzel a legnyugodtabban felállnak, egymás hájába s fölébe kapaszkodnak s kölcsönösen kérdegetik, haragszik-e igazán? S addig huzalkodnak, cibálják, tépik egymás üstökét, míg egyikük a földre pottyan. Akkor azután vége a párbanak és szörnyű haragnak. Nyugodtan isznak tovább s még csak attól sem kell tartaniok, hogy vér nélküli párhajukat valamelyik journalista kitetszi az újságba.

A nagy ünnepnek nemcsak a párhajok határnappjai, hanem s ezekre nézve okvetlenül a táncmulatságok, lakomák, versenyfutások stb. időpontjai is. Az ünnep közeledtek körül kiválóan kedvében járnak a hittérítő papnak, hogy valami európai szabású ócska ruhát kapjanak tőle. — Némelyiknek csak egy cipő, másáknak egy mellény, harmadiknak egy harisnya jut, de büszkén viselik, ha nincs is egyéb ruha rajtuk. Előkelő indiánusok egy alkalommal holmi eldobott vörös posztórongyból süveget férczeltek össze maguknak és szándékosan elkésvé mentek a templomba, hogy a figyelem annál osztatlanabbul fordulhasson rájuk. Az asszonyok nem kevesebb gonddal öltözködnek, mint az európaiak; hosszú himzett, vagy művésiesen ki varrott ingben járnak, nyakukat cseh-, vagy velencei üveg-gyöngyörökkel ékesítik. Mise után főnökeik házában gyűlnek össze, hova a pap a vendégek száma szerint küld hust. Az előkelőbbek az asztal körül, a többiek a gyékénynyel terített földre telepednek le. A

hust ujjakkal viszik zájukhoz, levét pedig kis kagylókkal kanalazzák ki. Az asszonyok kötelessége azután, hogy férjeiknek kukoricalepényekkel környezettucapacsényével kedveskedjenek.

Ezek a kukoricalepények nevezetes szerepet játszanak versenyfutásaiknál is. Kést, pénzt, vagy egyebet kap jutalmul az, a aki egy 160 lépés hosszú versenyút befut azalatt az idő alatt, míg a másik a parászból éppen akkor kikapart lepényt megessi. Az nyer, a ki előbb végzi munkáját. Pedig a lepény oly forró néha, hogy nyúnyokon is alig szenvedhetik. Vagy pedig lúttatás rendeznek s végzetlenül gyönyöködnek azokon, kik először ülnék lovon s minduntalan lepotyannak.

Majdnem minden keresztény ünnepre van valami népszokásuk; uy látszik, régi pogányáguk emlékei. Most auszvett hozom föl. Nyagyszombaton ugyan rogyókiból és füvekből babát készítenek, melyet különféle színekre festenek be; azt elnevezik Judásnak, a helység közepén egy fahózkötőzik, fadarabokat tesznek reá, melléje pedig egy kis néger gyereket állítanak, ki is ördögöt ábrázolja. Ekkor dobpergással öditik össze a népet, mely kövekkel dobálja Judást, kit végre magyán égetnek el. Knek nem jutnak eszébe itt a Fawkest égitő angol paraszok?

Fő tánczuk a krokodilustáncz. Erről azt hiszik, hogy a krokodilus eliszi azokat a gyermekeket és asszonyokat, kilanának szemtanúi. Csak férfiak lejtetik. 12 ütköző indiánus nyítja meg a menetet. Azután négy más ember következik. Hosszú tökszak fúvásával utánzóván a kutyaugatást. Másik két moxó viszont egyik kezében áftt kókuszdiót tart, melyből a galamb nygdecseléséhez hasonló hangokat esal ki, jobbjában pedig egy kavicsot telt tökött zölet, jobb ügyre méltó buzgalommal, de igen ármásan. Akkor azután elkezdik a tánczot a férfiak egymagukban. Múltóságon emelgek lábait, a miken csak úgy csörög a sarika kött száz dió és mandula. — De mosak

az oroszok irányában az ellenségeskedés előtt n. Kinában megtörtént minden intézkedés, hogy a nép szenvedélyének kitörését lehetetlenné tegyék.

Az oroszok visszavonulása.

London, május 5.

A Daily Chronicle tokiói tudósítója távirja, hogy az oroszok Feng-hang-csengnél elfoglalt hadállásaitak feladja, részben azért, mert azok tarthatatlanok, részben, mert az orosz sereget a Jalunál szenvedett vereség demoralizálta. Egy közaki divízió, a melyik Stössel és Smirnov tábornokok 35.000 emberből áll, védi a Kwantung-félszigethez vezető utat, Liaojang mellett legközelebb döntő ütközet készül.

LEVÉL.

Előértekezlet egy „Mezőségi gyümölcsészeti és méhészeti egyesület” megalakítására.

A nagysármási áll. isk. igazgató, Juhos Márton, ki 30 évi tanítói működésének túlnyomó részét hazánk vadregényes bércei között szolgált, most aggrórára lett a fátlan mezőségre áthelyezve. Láttá e vidék fátlanágát, de igen alkalmas területet, mind a gyümölcsészet, mind a méhészetre, folyó év április hó 30-án d. u. 2 órára Nagysármásra a fent irt egyesület megalakítására értekezletet hívott össze.

Az értekezlet az áll. isk. tanácstermében folyt le, melyen a közeli falvak birtokosaiól egy pár egyén, egy pap és több tanító vett részt.

A legnagyobb vita a czim körül forogott, hogy mezőségi, avagy nagysármási járási előnévvel legyen elítva. Azonban erre határozat nem hozott, hanem folyó év május hó 28-án a mikor Nagysármáson tanítói gyűlés is lesz, akkorra hivatik össze még több egyén érdemleges határozathozatalra.

Mezőségi birtokosok! papok! jegyzők! tanítók vegyéktek szívetekre az ügyet!

Az eszme szép, siesettek annak apólsára, mert ki a mezőséget látja és össze-hasonlítja tesz hazánk más vidékével, szíve vérzik, hogy az a föld, mely hazánk egyik legkitűnőbb talaja helye: gyümölcsfa helyett imit-amott egy pár akácfaival van díszítve.

Jertek, siesettek, hogy a szép eszme mihamarabb testet öltönn, mert csak egy-sült erővel lehet, minden nagy és nemes célt kivívni, mert az egyéni akarat és te-hetség harminaként párolog el egyetemes eső nélkül.

Mező-Örményes, 1904. május hó 1.

Kászoni Árpád.

Sztrájk után.

A vasutasok szabadlábán.

A letartóztatott vasutasok dolgában tegnap döntő fordulat állott be. A kir. ítélőtábla Frensz István elnöke alatt, Vaikó Pál bíró előadásában ma délelőtt foglalkozott a törvényszék vádpanaszának a fogvatartást elrendelő végzésével, a melyet a vasutasok és védők tudvalevőleg megellebezték. A kir. ítélőtábla háromnegyedőrai tanácskozás után a vádpanasz határozatát megváltoztatta az összes terhelteket, névszerint Seide Arthurt, Joannovics Lajost, Lorbeer Józsefet, Margulit Kálmánt, Kósa Lajost, Potinca Lajost, Veréb Mihályt, Sarlay Jánost, Komlós Manót, Breuer Ferencet, Kardos Antalt, Faludi Józsefet, Kacsó Gyulát és Turcsányi Pált szabadlábára helyezte, még pedig azzal a megokolással, hogy a jelen esetben nem forog fenn a bűnvádi perrendtartás 141. §-ának 2. pontja, vagyis nem kell tartani a szökéstől és az előrelátható büntetés nem indokolja a további

fogvatartást. Annak eldöntésébe, vajjon a vasuti tisztviselő köztisztviselő-e, vagy nem, a tábla ezuttal nem ment bele. A végzést fél 1 órakor sürgősen leküldték a törvényszéknek a tábla határozatát. A vasutasok két órakor már elhagyták a fogházat, a hol 10 napot töltöttek.

Még 8 letartóztatva van.

A vasuti sztrájbizottság tegnap szabadlábára helyezett tagjain kívül még nyolcz vasuti alkalmazott van letartóztatva, ugy-mint Dimitrievics Dragutin, Mazán András, Cséte József, Balázs János, Pázmány Lipót, Jancsó József, Bohus Mihály és Falkenheim Miksa dijkok. Ezek a rákosi rendezőpályaudvaron a rendes vasuti közlekedést erőszakkal megakadályozták és a vonatot kiséző személyzetet lefegyverezték. Az ügyesség ellenük közveszélyes cselekmény vádját emelte. Kállay Miklós dr. vizsgálóbíró letartóztatta őket, a vádpanasz pedig ma a letartóztatást elrendelő végzést helybenhagyta. A vádpanasz határozatát azonban kihirdették a terheltek előtt, akik a táblához felfolyamodást jelentettek be. A vasuti sztrájk miatt ezidőszent Budapesten huszonegy vasutas van letartóztatva.

Vizsgálat.

A sátorlajuhelyi kir. törvényszék a vasutassztrájból kifolyóan tegnap a tisztaluczi vasuti állomás egy váltóére ellen már ítéletet is hozott. A bíróság Kovács Imre tisztaluczi váltóért, aki szolgálati kötelességeit (váltójelző és védjelző lámpák meggyújtása) az első katonai fedezettel április 23-án elindított vonat érkezése alkalmával nem teljesítette, a btk. 480. §-ába ütköző s a 481. § szerint minősülő hivatali kötelesség megtagadása büntette címén hat hónapi börtönrre s három évi mellékbüntetésre ítélte.

Kassáról táviratozzák: A vasuti sztrájk ügyében megtartott nyomozás után Nyék-henyi kir. ügyész hivatalos hatálommal való visszaélés büntette miatt a börtöntöknyv 481. szakasza alapján vádat emelt Pavkovics Dusan, Lichtenstein Armin, Juresco Gyula, Gágyáni Lajos, Szabó Sándor, Mercics Géza, Zombory János és Lohanovics Gusztáv máv. hivatalnokok ellen. A soron kívül kitűzött főtárgyalás május 11-én lesz.

A sajtóhibák világából.

A legtöbb miniszter válságos belső titkos tanácsos is.

Dickens művei jeles magyar ordításban is megjelentek.

Kossuth Ferenc tegnap végre meg nyilatkozott a Házban.

Vasváriné jourján mindig o—rosz teával kedveskedik vendégeinek.

Az új vigjáték házi főpróbája a sajtó megívott képviselői előtt történt.

A fiatal Ergvári Nusi báró gyönyörűséges felesége Amerikából való.

A felolvasás szépen jövedelmezett Szent Antal regényeinek.

A helybeli kisegítő-pénztár rendes Közgylölésen majdnem mindegyik részvényes ott volt.

Olcsó ripóket ajánl a Mödlingi gyár.

A parlamenti hülyzet válságossá vált.

A keletafrikai német gyarmatokon lovak helyett zebrákat használnak és a zebra, mint paprika (paripa) is bevált.

Egy fővárosi előkelő özég érdekes „Klászikus Legénytár”-t készült kiadni.

A főrendiházi tagok legnagyobb száma: aristokrata.

A belga királyi ház bórében a kegyetlen apa lett a győztes.

A női emáncipáció harcászainak harsány és lelkes jelszava: „A nő fogja.”

Dudu.

Egyleti élet.

A „Kolozsvári önkéntes tűzoltó-egylet” 1904. május hó 8-án d. e. 10 órakor a városi ház közgyűlési termében évi rendes közgyűlést tart.

A kolozsvári keresztény munkás egyesület f. évi május hó 8-án azaz vasárnap délután az ipartestület nagytermében (Óvár) felolvasást tart a következő műsorról: 1. Hym-nus éneklés a dohánygyár dalkör. 2. Felolvasást tart: léczfalvi Gyárfás Elemér joghallgató. 3. „Az anya fájdalma” Vida Józseftől szavalja Ilyés Anna. 4. „A család esernyő” tréfás költemény előadja Ferencz Árpád. 5. „Hunyadi induló” éneklés a dohánygyári dalkör. Belépti díj nincs. Kezdeté d. u. pont 5 órakor.

Mulatság.

Babavásár. (Élőkép. Tavaszfakadás. Verses szindarab). Lakotalmi menet 80 kosztümös gyermek által a Lövdőldeben előadva. Ez lesz a házbérésgélyző filléregylet jövő vasárnap délutáni május ünnepélyének fénypontja. A rendezést Papp Löwy Leontin a Fröbel-intézet igazgatója és Fiala Paula tanítónőképezdei gyakorló iskolai h. tanítónő vezeti, kik közül az első már a mult évben is nagy szolgálatot tett az egyletnek azon páratlan szép látvánnyal mit a közönségnek az arató-ünnepély bemutatásával nyújtott volt. A főpróba mindhárom mutatványból ma tartatott meg fényes sikerrel s mondhatjuk, hogy bájosabb előképet tavaszfakadás és gyönyörűségebb lakadalmi menetet még a regék világában sem althathat a szárnnyakon repkődő költői fantázia. gazd májusi ünnep tündér látványát fogja évezni a közönség, melynek megtekintését nem ajánlhatjuk eléggé annyival inkább, mert az ezzel járó néhány fillér belépti díj egyébként is a jótékony-ság oltárára kerül. A teembe az előadás-hoz jegyet lehet előre váltaiti Papp Löwy Leontin igazgatónál és Voth Miklós kereskedésében a főtéren. Ülhely 40 fillér, karzat 20 fillér. A lakadalmi menet a Lövdőlde kerestül vonul ki a mulatság helyére cigányzene kísérete mellett, hogy a nagy közönség is élvezhesse ezt a széplátványt. A menetben egytől-egyig előkelő szülők gyermekei vesznek részt, kik párosval, fiuk és leányok együtt fognak vonulni.

SZÍNHÁZ.

Clemenceau. Dumas nagyhirű darabjában bucsuzott el tőlünk Márkus Emília, eljtszván Iza óriási hanglétrájú szerepét. Irván a nagy művész tegnap, a szenzációját is valamivel blül álló sikeréről, gondolkozunk, mi a hlyén valóbb ilyen ritka és nagy alkalommal, sokat-sokat irni, annyit, amibe kiontheti iradozó lelkesedését a kritika, vagy egyszerűen konstánálni a főbb momentumokat a nagy művész játék-számban, s megrögziten azt a kitörő tetszést, azaz hogy imádt-vihart, a mi taps, éljenzés stb. alakjában letöltötte a vén Farkas-utcai muzsztanya legelrejtettebb zugát is. Melyik módszer egyen a helyesebb, igazán aktuális és nem haboznánk abban, hogy az elismerés első bővebb és szabaddabb módján rakjuk le eragadatásunk halvány szövegait a művész lábai elé. Ha nem tesszük egy oka an. Márkus Emília-

nak minden fellépése egy-egy újabb diadala a magyar színpadnak. — Ezt napról-napra konstatálják azok a tulfinom, csemege-szerű játékkonstrukcióktól már finnyás pesti kritikuskok és színházbájárok, — kik megostromolták napokkal a fellépése előtt a pénztárt. A Böleső, a Halálos csönd, Monna Vanna, Vörös talár előadásaihoz ritka szerencse utján lehetett jegyhez jutni. Éppen mint tegnap nálunk. S az a publikum, mely az utolsó helyig megtöltötte a színházat, felemelt szívet hagyhatta el a színházat. Olyat látott, a mi a színjátszás legtekélyesebb alkotásának a remeklése. Az örök nő, az érényekkel, hibákkal vegyesen alkotott, a rosز nevelés miatt elbukik. Fényűző, ledér, áloműző, inga-tag, rémitőn ingatag, de szerelmes, olyan nagyon szerelmes, a hogyan csak Elza tud szerelmes lenni. Az ura nagyobb lélek-e, Elzának van-e igaza, döntse el ki-ki kedve szerint. Tegnap eleven testet öltött egy csuda-szép leány, ki szöb, mint a tavasz, felséges, mint egy pogány isten s annyi izzás, tűz háborog benne, hogy lebukik az érény utjáról. Márkus Emília tegnap Dumasnak az ihletés pillanatában megjelent eszményi Elzája volt. A hogyan ő álmodta az álmodás órájában. Taps, virág, számtalan kihívás, könyes bucszkodás jellemezték a felvonásközlőket. Így bucsuzik egy Márkus Emília.

A helyiek közül Laczkó kifogástalan, jó anya volt, Szakács is jó volt, Tompa azonban ismét szavalt és ezzel sok helyen leh-tötte a publikumot.

Szozer Ilonka — vendég-szereplése. Nagy és kedves meglepetéssel szolgált a közönségnek a színházi iroda jelentése, mely arról ad hírt, hogy Szozer Ilonka, a kir. Operaház nagy művésznője, e hó 8-án, vasárnap este kezd meg színpadunkon 3 estére terjedő vendég-szereplését. Szozer Ilonka, a legjobb magyar opera dédelgetett csillaga, a kit pár év előtt hódított el az operette színpadtól a kir. Operaház, most megkezdett, hosszabb tartamú vidéki vendég-szereplésében kedves meglepetéssel szolgált a közönségnek. Visszatért az operette vidám muzsájához, két ujjonnan betanult operette szereppel, a „Bob herceg” és „Nebántsvirág” cím-szerepeivel indult körútra a művésznő, ki e két operette szerepe mellett Offenbach regényes operájának, a „Hoffmann meséi”-nek harmas női szerepét énekl mindenütt. Nagy-Váradon és Debreczenben óriási sikerrel énekelte ezt a mű-sorát a művésznő. kinek ezüst csengősi hangja művészi ének tudása új varázst kölcsönöz a Bob herceg és Nebántsvirág bájos dalainak. Szozer Ilonka itteni három föllépésének sorrendje a következő:

Vasárnap este; Bob herceg. Hétfőn; Hoffmann meséi. Kedden; Nebántsvirág. Szozer Ilonka három föllépését bérletszünetben, mérsékelt félélettel helyárakkal tartja az igazgató-ság. Jegyeket előre lehet váltani a művésznő mindhárom föllépésére már holnapról (pénteken reggel) kezdve a rendes pénztári órákban.

A bakter. Stephanides karnagy operett-jéből — A bakterből a színpadi próbákat már megkezdtek.

Vasárnap délután. Rátkay László kitűnő népszínművét — Felhő Klárit adják Tólvölgy Margittal és Károlyi Leonával a fő női szerepekben.

Heti műsor:

Péntek: Takarodó.
Szombat: Oskay brigadéros.
Vasárnap d. u.: Felhő Klári.
este: Bob herceg. (Szozer Ilonka föllépésével.)
Hétfő: Hoffmann meséi. (Szozer Ilonka föllépésével.)
Kedd: Nebántsvirág. (Szozer Ilonka föllépésével.)

Jókai Mór betegsége.

Budapest, máj. 4.

A nagy beteg költőnek Erzsébet-köruti lakása a tegnapi egész nap és mai éjszaka folyamán központja volt az egész ország és a főváros érdeklődésének. Fájó igazgottsággal százan, meg százan siettek oda kérdőzködni hogyléte után, ma reggelre kelve pedig már

az egész nemzet ott van gondolatban és szíve minden minden érzésével a nagy ember betegsége mellett.

Tegnap este a király gróf Tisza István miniszterelnök utján tudakozódott a beteg állapotról. Tisza István gróf az esti órákban, a miniszteri tanácskozás után, megjelent a nagy beteg költő lakásán és minthogy nem mehetett be hozzá, leadta névjegyét. — Ma délután ő felsége kabinetirodája főnökét, Kő-nig udvari tanácsost küldötte Jókaihoz, állapota felől tudakozódni.

A nagybeteg Jókai állapotában — mint örömmel jelenthetjük — ma reggelig lényeges relatív javulás állott be. A tegnap esti komplikációk teljesen elmúltak, s hajnali három óra után hosszabb ideig nyugodtabban aludt. Állandóan a beteg ágya mellett van háziorvosa, Stricker Mór dr. is, a ki Jókai állapotáról reggel a következő jelentést adta ki:

„Jókai Mór állapota ma reggel az esti-hez képest csekély javulást mutat. Az egész éjjelen át tartó exozitálás folytán a szív-működés némileg javult, az erőbeli állapot valamivel fokozódott. A tegnap este fennállott aggasztó trachiális szörtyőgés ennek folytán, valamint az erősebb köhögési inger következtében szintén eltűnt. Korányi tanárral egy-negyed kilenc órakor tartott konzilium a fenti adatokat megerősítette. Ugyanakkor azt is konstaltuk, hogy a jobb tüdőben levő beszűrődés csak csekély mértékben nagyobbodott. Bal tüdőben csak hurut van jelen. Fél nyolcz órakor hőmérsék: 38.40, érve-rés: 116, légzés: 44.”

Az orvosi vizsgálat alatt Jókai meg-lehetős erősen viselkedett s aztán egy kissé fel is vidult. Elmesélte a környezetének, hogy éjszaka mit álmodott, majd arra kérte az or-vost, értesítse az újságokat, hogy tul van már a krízisen és most már bizonyára föl-gyógyul. az orvoságot, habár tegnapelőtt kijelentette, hogy egyáltalán nem vészi be, a legzivesetben fogadja. Táplálékot ma sem fogyasztott egyebet, mint levest és szoma-toset. Szomorodni bört most már csak min-den két órában adnak neki s minden fél órákint borszeszes vízzel mossák meg mel-lét. Állapota iránt rendkívül nagy az érdeklődés. Leánya, Jókai Róza férjével, Feszty Árpáddal már kora reggel megjelent az Erzsébet-köruti házban és mély megindultsá-gal hallotta az örömhírt, hogy attja valami-jen jobban van. Személyesen jött el tudako-zódni Berzeviczy Albert kultuszminiszter s tudakozódott Tisza István gróf miniszterel-nök is, a ki jelentést tett Jókai állapotról a királynak. Személyesen jártak ott Beóthy Zsolt, Szily Kálmán, Gajári Ödön, Vészi József, Ábrányi Emil, Herman Ottó, Hegedüs Loránt és sokan mások, többen pedig köz-vett módton tudakozódtak a nagybeteg állapota felől. A javulás a délelőtti folyamán tartós volt.

Reggelre Jókainé a nagy fáradtságtól és erős izgalomtól rosszul lett. A betegnek véletlenül tudomására jutott és törtékonat kérdezte:

— Hogy van az én kedves Bellácskám?

Az előszobában egymást érték a látoga-tók, akik Jókai állapota felől kérdőzködték. A délelőtti órákban leadták névjegyüket: Berzeviczy Albert közoktatásügyi miniszter, Hegedüs Sándor, Hermann Ottó, Nessi Pál, aki Kossuth Ferencz nevére jött el, Szily Kálmán, Beóthy Zsolt.

Feszty Árpád és Fesztyné ismét eljöttek, de nem mentek fel a lakásba.

Jókainé állapota időközben rosszabbra fordult. A nagy izgalmak következtében elájult, majd mikor sikerült magához téríteni, ismét elveszítette eszméletét, dr. Stricker gondolza.

Félkettőkör ismét orvosi konzilium volt, a melyen konstalták, hogy a beteg állapota javult és most már alapos kilátás van arra, hogy a nagy költő meg fog gyógyulni.

Vass dr. a délelőtti folyamán megvizsgálta a beteg köpetét, a melyben megtalálta a pneumococcus, a tüdőgyuladás baktériumát.

Délután 3 órakor Jókai nyugodtan alszik.

Este fél 9-kor ismét konzilium lesz.

Egy-negyed 5 órakor Jókai, miután majdnem másfélórát nyugodtan aludt, fölébredt és láthatólag jobban érzi magát. Az orvos azonban megvizsgálta és megállapította, hogy a beteg közérzése is jelentékenyen javult, elany-nyíra, hogy — Istennek hála! — van némi remény arra, hogy betegségeből ki fog gyógyulni. Táplálékul most ivott egy csésze teát, a mi észrevehetően felüdítette.

Felhívás előfizetésre!

Május 1-ével új előfizetést nyitotunk az

„ELLENZÉK”-re.

Kérjük mindazokat, a kik lapunk politikai programját helyeslik; a kik társadalmi, művészeti, városi és más közérdekekben elfoglalt állapontunknak igazat adnak: kegyeskedjenek lapunkra előfizetni, hogy erőinket gyarapíthassuk s a közönség igényeinek még jobban megfelelhessünk.

Előfizetési feltételeink:

Egy negyedévre . . . 8 kor.

Egy hóra 3 „

Elő lehet fizetni bármely naptól kezdve.

